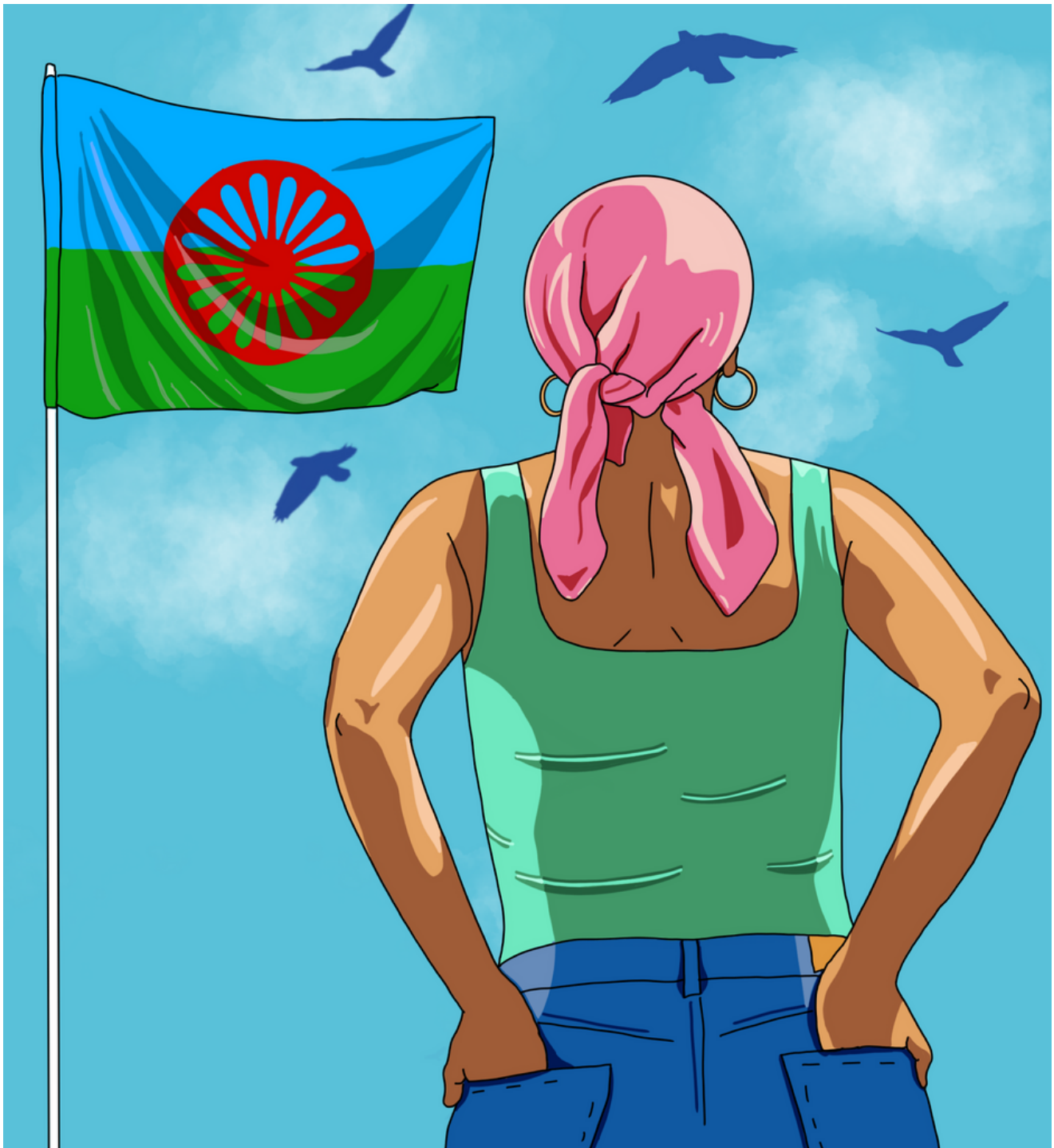

POVESTEA ADINEI

FEMEIE ROMĂ

LA INTERSECȚIA MAI MULTOR LUMI

Povești de viață ale unor persoane rome și rome LGBTQ+

Într-o societate care sancționează diferențele individuale și care atașează cu prea mare ușurință etichete dăunătoare celor care nu se conformează majorității, romii și persoanele LGBTQ adesea navighează diferitele domenii ale vieții cu dificultate. Nu de puține ori sunt aspru judecați sau marginalizați, iar în spațiul public sunt mai degrabă invizibili, mulți dintre ei alegând să nu-și dezvăluie identitățile dintr-o încercare de a se proteja.

Noi credem în puterea poveștilor personale de a învinge prejudecățile, etichetările simpliste și chiar discriminarea. De aceea vă prezentăm poveștile de viață a cinci persoane rome, dintre care patru LGBTQ, din întreaga țară, cu experiențe de viață foarte diferite, cu niveluri de educație și profesii diverse, la fel ca personalitățile lor. Sunt povești despre căutări personale și auto-descoperire, bucurii și victorii personale, despre traume și vindecare, despre greutăți și povești de dragoste. Este vorba de **Adina**, femeie romă; **Dora**, persoană romă maghiară non-binară; **George**, bărbat rom homosexual; **Izabella**, femeie romă lesbiană și **Daniel**, bărbat rom homosexual. Poveștile lor sunt prezentate sub forma unor interviuri asupra cărora s-a intervenit minimal, tocmai pentru a rămâne fideli vocilor lor autentice: numele proprii au fost schimbate pentru a proteja identitatea persoanelor intervievate, detaliile care ar duce la identificarea persoanelor intervievate au fost eliminate, iar răspunsurile au fost pe alocuri editate pentru fluiditatea textului.

Răspunsurile din cadrul acestor interviuri reprezintă exclusiv opiniile persoanelor intervievate, și nu punctul de vedere oficial al Centrului de Resurse Juridice (CRJ) și al partenerilor din acest proiect.

Materialul face parte din proiectul „[INTERSECT - Altfel despre discriminare](#)”, coordonat de Centrul de Resurse Juridice (CRJ), în parteneriat cu Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO), Asociația MozaiQ și Uniunea Civică a Tinerilor Romi din România (UCTRR).

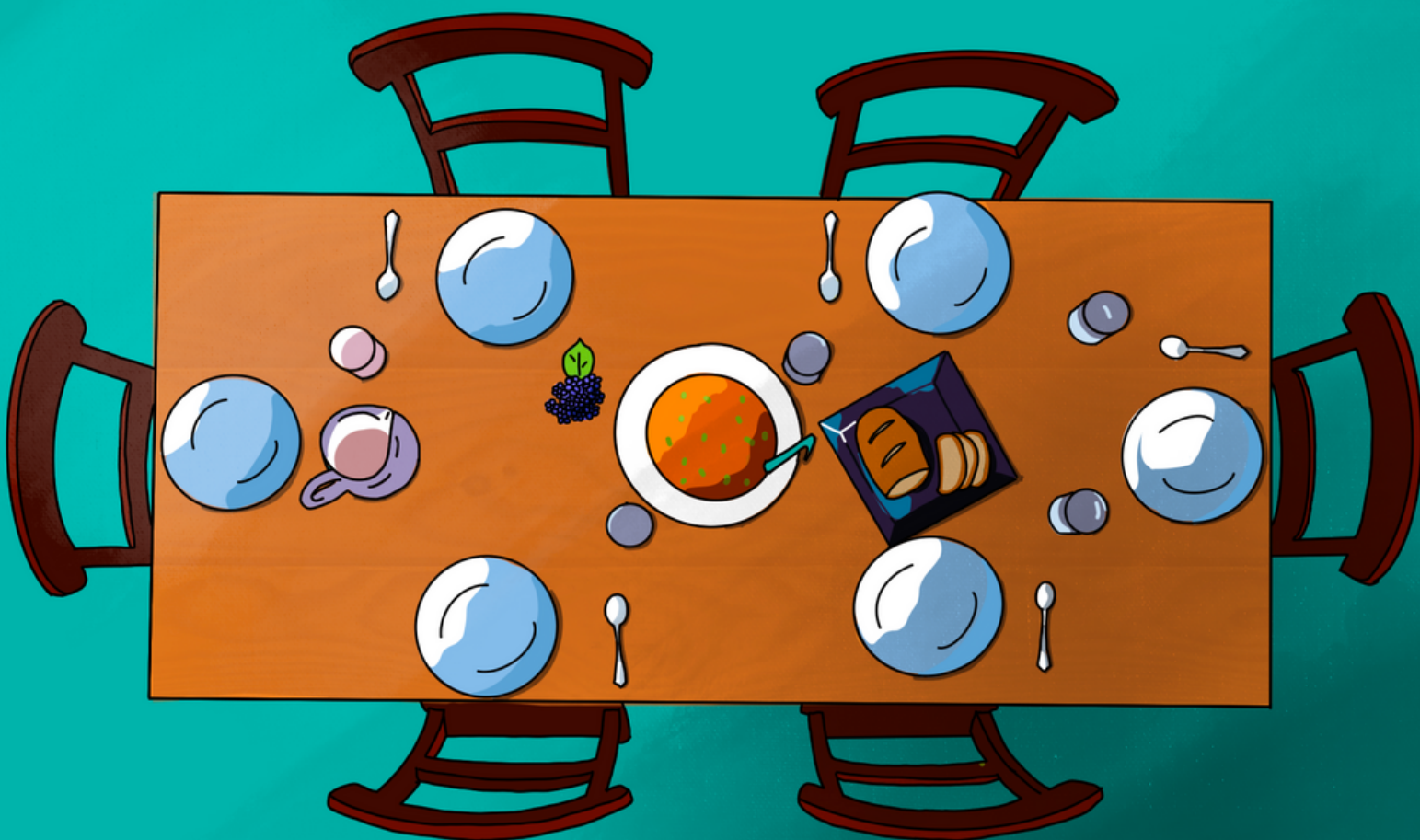
SPUNE-NE CÂTE CEVA DESPRE TINE,

Despre copilăria și familia ta.

Mă numesc Adina, locuiesc în Timișoara și am patru copii. Deocamdată sunt singură cu copiii, pentru că soțul meu este la pușcărie. Doi dintre copii sunt la școală și pe ceilalți doi urmează să-i înscriu la școală. Nu știu să scriu și să citesc... Recunosc, pentru că nu am făcut școală. E vina părinților că nu m-au dat la școală, dar îmi asum asta.

Nu am reușit niciodată să mă angajez cu carte de muncă, dar am mai lucrat pe la piață, mai ajutam oamenii cu ce mai aveau de lucru. Dar nu cu carte de muncă, pentru că spuneau că trebuie să citim, să semnăm când intrăm la lucru, câte ore am stat la firmă... Nu numai eu, foarte mulți romi din Timișoara se plâng că nu-i primește nimeni la lucru pentru că nu știu să scrie și să citească.

Mi-este puțin mai greu, pentru că locuim în chirie. Noi am locuit într-o clădire părăsită până acum un an de zile, unde ne era foarte bine, pentru că nu plăteam, deci ne descurcam mai ușor cu banii, dar ne-au dat afară de acolo.

UNDE LOCUIAȚI ÎNAINTE ȘI CUM AȚI FOST EVACUAȚI?

Anul trecut, înainte de pandemie, locuiam într-o clădire abandonată, eram peste 10 adulți, cu câte 5-6 copii de familie. Eram toți romi, dintre cei care locuiam acolo, mai puțin o bătrânică, ea era româncă. Într-o zi a venit poliția și ne-a dat o lună să plecăm de acolo, iar când a trecut luna de zile ne-au dat afară și am rămas afară cu copiii și bagajele. Dar nu am luat cine știe ce, pentru că nu aveam unde să ne ducem lucrurile. Nu pot să uit niciodată cum au pus niște lanțuri și lacăte mari pe poartă... Au venit primarul, niște polițiști și niște mascați, pentru că unii au început să zbiere, să plângă. Noi am locuit acolo 10 ani, era casa unui italian. Erau mulți copii și bătrâni, dar au venit mascații, au închis porțile și am rămas în stradă cu ce am apucat să luăm și am plecat fiecare pe unde am apucat. Am mers, nu aveam ce face. Nu era proprietatea noastră, dar am locuit acolo 10 ani. Atunci când am fost evacuați a venit și Robu* și ne-a făcut „paraziți”, ne-a spus că el nu are nevoie de voturile noastre. A văzut o țară întreagă acel videoclip. Dacă ne trata cum trebuia, l-am fi tratat și noi cum trebuia, am fi vorbit și noi frumos. Dar el, când a intrat în curte, ne-a făcut „ț*****”, ne-a spus că noi nu vrem să lucrăm și din-astea...

Apoi, fiecare ne-am căutat un loc unde să locuim, dar ne-a fost greu, pentru că sunt romă și din cauza pandemiei, nu ne primea aproape nimeni în chirii. Se speriau și credeau că vor avea probleme cu ceilalți vecini de curte. Oriunde mergi și te văd că ești ț***** (nici măcar nu îți mai spun „romă”, ci „ț*****”), oamenii nu vorbesc frumos... Până la urmă, niște proprietari au fost de acord, pentru că plăteam chiria. Acum e mult mai bine.

* Nicolae Robu, primarul Timișoarei în perioada 2011-2020 și primar în momentul evacuării pe care o menționează Adina.

VREI SĂ NE POVESTEȘTI DE SOȚUL TĂU ȘI CUM A AJUNS ÎN ÎNCHISOARE?

Am trăit un moment foarte greu anul trecut, când nu ne-a luat nimeni în seamă când a fost problema cu soțul meu [referitor la condamnarea la pedeapsa închisorii], probabil pentru că suntem ț***** și credeau că mințim. Eu am spus că răspund la oricine mă întreabă și sunt de acord să ajung și la detectorul de minciuni, ca să dovedim că soțul meu e nevinovat. L-au dus pe soțul meu în instanță și acolo, fiind ț*****, l-a văzut procurorul și l-a întrebat dacă e vinovat. Și el a spus: „Nu sunt vinovat, este fratele meu cel care a făcut fapta”. Și a rămas vina pe el, pentru că semăna cu fratele lui. A fost o confuzie. Cineva mi-a dat o sumă de bani și am plătit și avocat, dar la tribunal tot nu l-au luat în considerare. Eu asta cred... altceva nu pot să cred. Pentru că soțul meu a spus că e de acord să meargă la detectorul de minciuni, să se verifice camerele de luat de vederi din acea zi în care s-a comis fapta și să se vadă că fratele lui a făcut această tâlhărie, nu el. El și-a făcut pedeapsa, mai are o lună de zile și vine acasă. Am fost foarte supărată, m-am chinuit foarte mult cu 4 copii de una singură. El era ajutorul nostru în casă, mergea la lucru în construcții și el ne ajuta cu orice aveam nevoie, el era sprijinul nostru. Eu asta mi-am dat seama, că nu ne-au luat în considerare, pentru că ne-a văzut ț*****. Eu altceva nu pot să cred...

Acum 3 luni soțul meu s-a infectat la penitenciar cu COVID și l-au dus la spitalul Jilava. Când l-au dus, m-au sunat și mi-au spus că e infectat cu COVID și că-l transferă la spital. Eu când am auzit, m-am supărat foarte tare, n-am știut nimic. M-a ajutat o vecină să intru pe internet și a scris „spitalul Jilava”, ca să iau un număr de telefon unde să sun să aflu detalii despre soțul meu. Nu aveam cum să merg acolo cu 4 copii. Când am sunat, am dat numele soțului meu și am spus că e infectat și trimis de la Timișoara și am întrebat ce este cu el și în ce stare e. Mi s-a zis că nu putea să-mi spună nimic la momentul acela și să revin. Am sunat peste două ore și mi-au închis telefonul în nas. Mi-au zis că ei nu mi-au spus să sun înapoi peste 2 ore.

Apoi am sunat aici la penitenciar (în Timișoara) și nici ei nu știau nimic, pentru că l-au transferat. Chiar nu m-a luat nimeni în seamă. M-am dus la ei la poartă, dar nu m-au luat în seamă. M-au lăsat fără niciun ajutor, nicio informație despre soțul meu ca să știu cum este. Și atunci, un băiat român pe care îl cunosc a sunat și lui i-au dat toate informațiile despre soțul meu. Și mie nu mi-a dat nimic. Pentru că... nu știu, sunt ț***** și nu știu să vorbesc bine românește, sau nu știu... Lui i-au spus tot: că e acolo, e bine, e infectat. Și băiatul mi-a spus mie unde este, prin el am aflat tot.

AI REUȘIT SĂ VORBEȘTI CU SOȚUL TĂU? CUM SE SIMTE?

A ieșit din spital acum?

Da, a ieșit, l-au transferat înapoi aici la Timișoara. El le-a dat adresa unde locuiește familia lui pentru orice eventualitate, orice s-ar întâmpla, să știe unde să îmi spună despre el detalii. Și am primit de la Ministerul Sănătății de la București un act cum că a fost infectat de COVID în penitenciar. El ieșea la muncă și s-a infectat acolo. L-au adus înapoi, acum este OK. Când s-a întors mai lua tratament, ținea regim, dar acum este bine. Acum a făcut și vaccinul și așteaptă cealaltă doză.

PE LÂNGĂ EXPERIENȚA ASTA, CUM SIMȚI CĂ EȘTI TRATATĂ ÎN GENERAL DE POLIȚIE SAU DE AUTORITĂȚI?

Am mai mers pe la poliție, chiar pentru soțul meu, dar nu ne iau în considerare. Chiar râd de noi. Pentru că ei consideră că nu știm unde să mergem „să batem la ușă” pentru ei. Ei nu știu că și noi avem un drept la viață, ei așa cred. Când am ieșit cu copiii afară, i-am luat pe toți cu mine, că sunt minori, și n-am cu cine să-i las acasă. M-am dus la penitenciar la soțul meu ca să-mi fac programare pentru vizită. Într-adevăr, nu era OK că m-am dus cu toți copiii și că am ieșit cu patru copii mici pe pandemie, pe stradă. Asta recunosc. Chiar eram în carantină. Dar nu aveam cu cine să-i las. Și pe drum m-a oprit poliția și mi-a spus că nu am voie și că dacă mă mai prind, îmi dau amendă, dar acum mi-au dat un avertisment. Le-am spus că acum nu am cu cine să-i las pentru că sunt singură, soțul meu este închis. Polițiștii au început să râdă, nu le-a păsat...

Eu nu am avut probleme cu poliția, pentru că nu mă duc niciunde, sunt tot cu copiii prin casă. Doar de când a început pandemia, pe stradă când m-am dus. Dar în rest, acolo unde locuiam cu mai mulți locatari, într-adevăr, ei se mai certau între ei, se mai băteau, iar vecinii mai chemau poliția. Și atunci mai ieșeam, că ne chemau ca martori cum că am văzut ce s-a întâmplat în curte. Noi ne-am dus și le-am spus cine era responsabil pentru că trebuie să iei apărarea pe dreptate. Polițiștii au început să râdă, să ne spună că toți suntem de vină, ne luau pe toți la secție și ne dădeau amenzi. Efectiv pe toți. Dacă unul începea și făcea probleme în curte și vecinii chemau poliția, ei ne luau pe toți. Spuneau că noi mințim, nu ne credeau. Ne luau pe toți, ne băgau în mașini și ne duceau la secție și acolo ne puneau întrebări, ne dădeau amenzi și apoi ne dădeau drumul. De câte ori nu m-au luat și pe mine... Eu nu am văzut niciun polițist care să ne trateze pe noi, romii, OK. Se comportă față de noi ca și cum noi nu avem niciun loc. Ei așa consideră... că noi nu suntem oameni și că nu suntem OK. Dar sunt foarte mulți romi care sunt foarte OK.

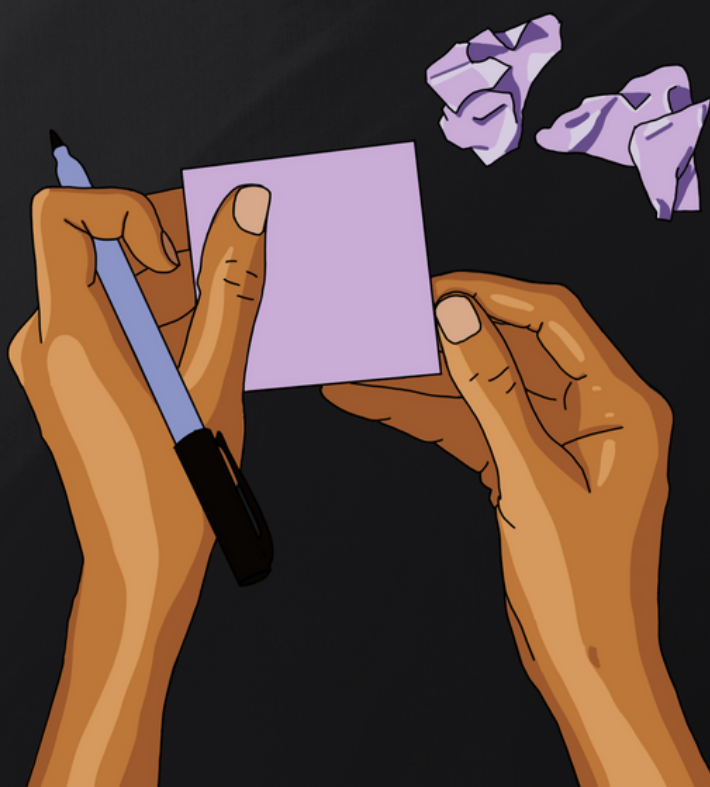
**EU NU AM VĂZUT NICIUN
POLIȚIST CARE SĂ NE
TRATEZE PE NOI, ROMII, OK.
SE COMPORTĂ FAȚĂ DE NOI
CA ȘI CUM NOI NU AVEM
NICIUN LOC. EI AȘA
CONSIDERĂ... CĂ NOI NU
SUNTEM OAMENI ȘI CĂ NU
SUNTEM OK. DAR SUNT
FOARTE MULȚI ROMI CARE
SUNT FOARTE OK.**

ADINA \ \ FEMEIE ROMĂ

Și când mă duc la primărie, nu ne bagă în seamă. M-am dus la primărie să depun actele pentru ajutor social, să-mi dea un act prin care să se vadă că nu am niciun venit și să pot primi ajutor social, dar și pentru copii, la școală. Am stat la primărie la poartă o oră și ceva până când a venit cineva să-mi completeze un formular, fără de care n-ai voie să intri. Am rugat-o frumos pe o doamnă gardian să-mi completeze. A zis „nu am voie să pun mâna, scrie tu”. I-am zis, „doamnă, nu știu să scriu, ce să fac?!” Am zis că merg afară să-mi completeze cineva și zice „nu-i voie să ți-o completeze alții”. Dar am rugat o femeie și ea mi-a completat-o. Și nu... abia după o oră jumate m-a lăsat înăuntru.

Înainte, când mergeam, mă rugam de alții și ne ajutau. Mai râdeau de noi, ne întrebau că de ce nu am mers la școală... le spuneam că părinții-s de vină. Ei nu credeau... Și când am mers la penitenciar a trebuit să fac o declarație pe proprie răspundere că n-am fost plecată din țară, că n-am COVID. Și am văzut un băiat și l-am întrebat dacă nu-mi completează și mie foaia și a zis „Da' ce? Tu n-ai fost la școală?”. I-am zis „N-am fost, dacă nu m-a dat maică-mea și taică-meu, nu-i vina mea, e vina părinților”. Și a zis „Da... Nu-i vina părinților! Eu m-am dus singur la școală”. Râdea de mine... Cum poți să mergi singur la școală la 7 ani?! I-am zis „Te-ai înscris tu singur la școală?” și a zis că da. Am zis „Bine, mulțumesc frumos...”, ce să-i mai spun? Și-a bătut joc de mine...

CARE AU FOST EXPERIENȚELE TALE CU DOCTORI SAU PERSONAL MEDICAL?

Am fost acum două săptămâni la urgență la dentist și nu m-a băgat în seamă. M-am dus cu toți cei patru copii și a zis că va chema poliția. Am zis „Doamnă, cum să chemi poliția, dacă eu nu știu să scriu. Mă doare foarte tare măseaua, te rog să-mi faci ceva”. A zis să iau foaia, să merg acasă, să o completez și să vin cu ea înapoi. Și am zis că mi-o face băiatul. Dar a zis „Nu, nu, aici nu faci nimic. Du-te acasă și vii cu ea completată”. Și am rămas așa cu măseaua... M-am dus la farmacie și acolo mi-a dat antibiotic și l-am luat. Nu știam dacă îmi trebuie, dacă nu, dar l-am băut.

Acum, cu perioada asta, poți să stai afară și să aștepti, că nu te bagă nimeni în seamă. Și nu te bagă înăuntru dacă nu știi să faci declarație. Așa că mai bine nu mă duc. Stau acasă și mă duc la farmacie... dacă am bani, îmi cumpăr, dacă nu, stau înăuntru.

Sau alt exemplu, nu demult, fetița mea a făcut febră 40,1, m-am dus la spital cu ea seara și ne-au internat. Ne-au făcut test de COVID și a ieșit negativ. Fetița a fost doar răcită și a avut roșu în gât. Când ne-au internat, ne-au băgat într-un container și ne-au încuiat înăuntru, fără ca eu să știu asta. Doctorii au venit și mi-au adus o sticlă de apă și mi-au zis că dacă mai am nevoie de ceva sau Doamne ferește, i se întâmplă la fetița mea să aibă febră mai mare, să sun. Problema mea asta era, că nu știam să iau febra. Ei mi-au dat termometru și le-am spus că nu știu. Eu puneam mâna și când simțeam că arde, luam telefonul și sunam. Și ei veneau dacă sunam. Eu n-am știut că sunt închisă. Am stat, am stat și am mers să deschid ușa. Și când am văzut că ușa e închisă și m-am văzut singură acolo cu fetița și că medicii umblau îmbrăcați cu măști pe față, cu salopete, m-am speriat foarte tare. M-am speriat atât de tare, că n-am mai știut nimic de mine. Aveam senzația că îmi bate inima foarte tare, că nu mai am aer, că mor... nu mai puteam. Așa frică mi-a fost...

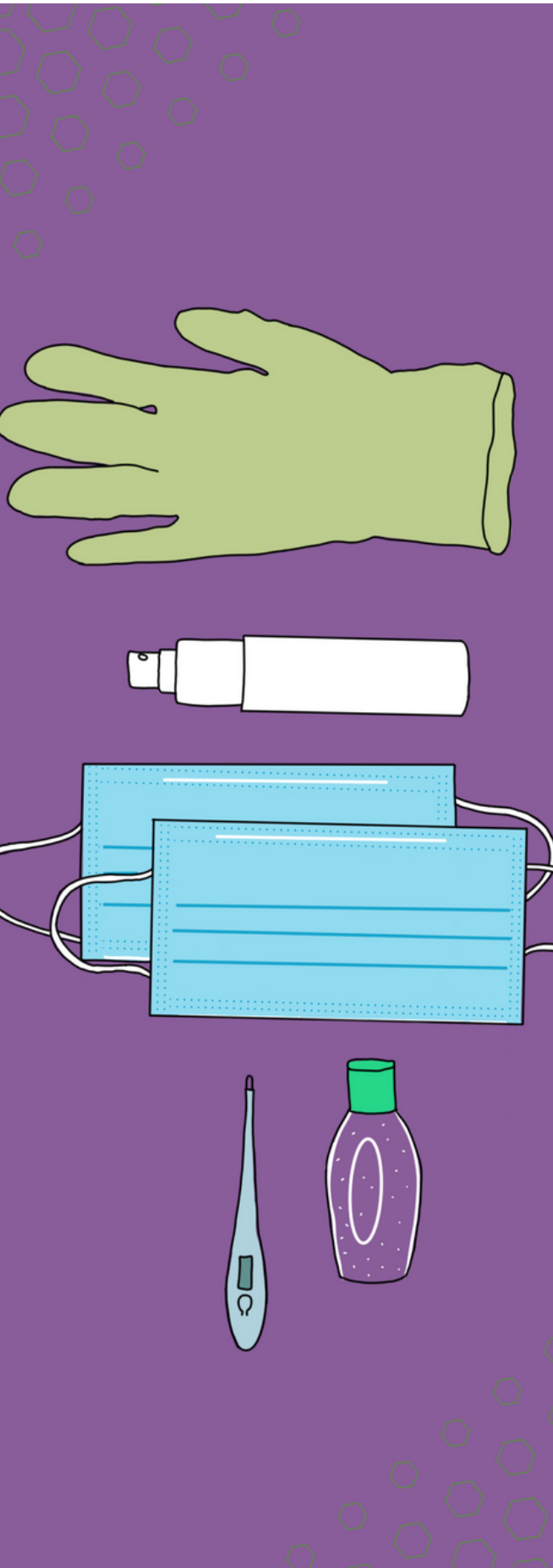
ALTE RUDE SAU CUNOȘTIȚE DE-ALE TALE AU TRĂIT MOMENTE ÎN CARE AU FOST DISCRIMINAȚI DIN CAUZA FAPTULUI CĂ SUNT ROMI?

Da, am o soră care are mulți copii și e mai năcăjită și în sat nu e văzută bine, pentru că na... e ț*****, nu e româncă. Ea e aproape singura ț***** din sat. Da, într-adevăr, o respectă, dar nu prea o consideră OK pentru că-i romă. Și copiii, când vine vara, nu se prea pot juca afară, pentru că vin copiii de români și-și bat joc de ei pentru că sunt ț*****. Ei mai ies desculți, dezbrăcați când e cald vara. E rău, dar noi sperăm să trecem și peste astea și să fim așa cum ne-a lăsat Dumnezeu. Să mulțumim Domnului pentru orice. Și dacă alții o să vină să ne spună orice, noi nu o să-i băgăm în seamă. Degeaba bagi pe cineva în seamă, că n-are rost. Care vrea să vină să ne vorbească frumos, suntem dispuși să vorbim și noi foarte frumos cu ei. Cunosc foarte mulți români care vorbesc foarte frumos cu noi.

CUM TE-A AFECTAT PANDEMIA PE TINE ȘI FAMILIA TA?

Una din probleme e că nu putem ieși afară din casă. Uneori eu nu plec din casă, pentru că acum 3 luni am primit amendă pentru că nu am știut să-mi fac declarație. Nu pot să plec afară din casă... și am patru copii pentru care trebuie să aduc hrană. Nu are cine să-mi aducă, sunt singură cu ei. Degeaba merg cu o declarație scrisă de unu-altul, pentru că nici nu am încredere în ce mi-ar putea scrie. Și acum o săptămână m-au prins și mi-au zis că dacă mă mai prind afară, îmi dau amendă. Eu nu am de unde să plătesc și decât să-mi fac probleme, mai bine stau în casă și atunci când mai trece vreun vecin, îl rog să îmi ia câte ceva. În fața polițiștilor chiar am plâns, le-am spus că sunt romă și nu știu să citesc și să scriu și i-am rugat frumos să ia în considerare că nu știu să îmi fac declarație. Am vecini în curte care nu vor să îmi facă declarație, pentru că nu vor să facă pe propria lor răspundere această declarație. Și mi-au spus că dacă mai ies, îmi dă amendă. Și chiar nu mai ies, stau în casă, pentru că sunt romă și nu știu să citesc și să scriu.

CE AI VREA SĂ FACĂ STATUL, PRIMĂRIA, AUTORITĂȚILE, PENTRU CA VIAȚA TA CA FEMEIE ROMĂ SĂ FIE MAI UȘOARĂ ȘI SĂ SIMȚI CĂ AI ACELEAȘI ȘANSE CA ORICE ALTĂ PERSONĂ?

Ar trebui ca pe toți romii care stau prin clădiri părăsite, care locuiesc pe afară cu copii mici, care locuiesc în case fără curent, apă, care nici nu-s ale lor, ci ale altora, care îi primesc din milă, să le dea locuințe și să le ofere ceva de muncă. Ca să se poată descurca și ei ca toți oamenii.

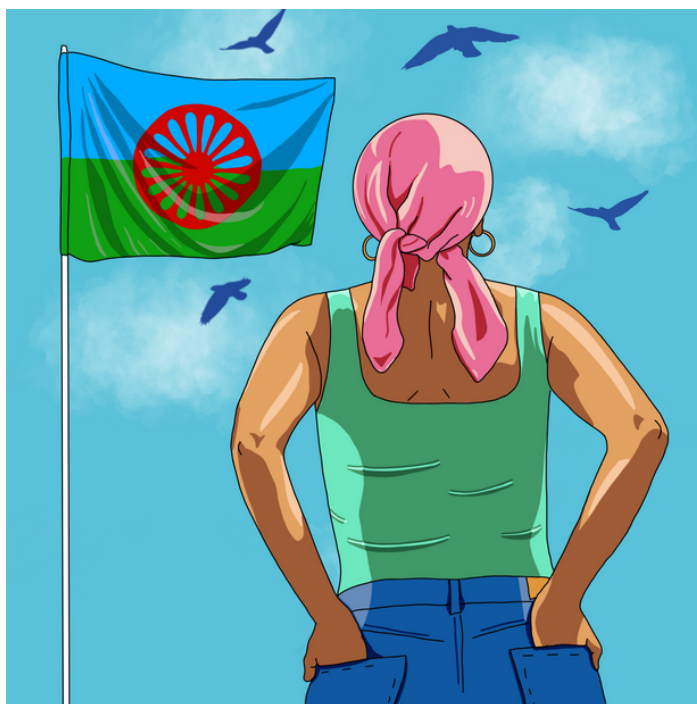
CE AȘTEPTĂRI AI DE LA CEI DIN JUR? CUM AI VREA SĂ FII TRATATĂ

Noi, romii, vrem să ne trateze lumea ca pe niște români. Că suntem toți același om și în buletinele noastre chiar nu scrie că suntem romi. Aș vrea să nu se mai vorbească despre romi cu ură. Sunt mulți romi care au suflet bun... Nu-s toți la fel, nu poți să compari toți oamenii. Că nici românii, îmi cer scuze că poate vorbesc și jignesc, dar nici românii nu sunt toți la fel. Așa și romii. Eu, familia mea, dar și alții, am fi mulțumiți dacă românii ar proceda cu noi așa cum procedează cu românii lor.

Materialul „Povestea Adinei” face parte din proiectul „[INTERSECT – Altfel despre discriminare](#)”, coordonat de Centrul de Resurse Juridice (CRJ), în parteneriat cu Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO), Asociația MozaiQ și Uniunea Civică a Tinerilor Romi din România (UCTRR).

© Centrul de Resurse Juridice, 2021

Această publicație este protejată de drepturile de autor, dar poate fi reprodusă prin orice mijloace, gratuit, fără permisiune prealabilă, în scopuri didactice, jurnalistice sau academice, dar nu în scop comercial. Pentru reproducerea în orice alte condiții, este necesară permisiunea în scris a organizației Centrul de Resurse Juridice.

Design grafic și ilustrații: Oana Dorobanțu

Interviu de: Antonia Boilă

Corectura: Amalia Tihon

Proiect co-finanțat de Programul Drepturi, egalitate și cetățenie al Uniunii Europene (2014-2020).

Conținutul prezentului material reflectă exclusiv poziția oficială a autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime.

Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în material.